

ΚΡΗΤΙΚΗ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Tά γειδόργαφα
σερ έποτρέφωναι

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΙΜΗΣΤΥΝΑΡΟΜΑΤΑ
Διά τὸ Ἐρωτεῖον τοῦ
Σικαλείου τοῦ

ΓΡΑΦΕΙΑ τοῦ Οδυσσέα Κόδωνα

Διεπιθυμητής καὶ Υπεύθυνος
ΜΙΝΩΣ· Α· ΚΑΔΟΚΑΙΡΙΝΟΣ·

Τιμὴ φύλλων, 25 λεπτά.

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΑΝΑΣΚΑΦΩΝ

Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ ἔκθέσω τοὺς λόγους οἰτινες μ' ὀδήγησαν νὰ ποιήσωμαι ἀνασκαφὰς ἐν Κυνωτῷ πρὸ πολλῶν ἔτῶν; ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν οὐδὲ μία ἔτερα ἀνασκαφὴ ἐν Κρήτῃ εἶχε γίνει;

Μελετῶν διαρκῶς τοὺς ἀρχαῖους Ἑλληνας συγγραφεῖς, "Οὐρηον, Ἡρόδοτον, Στράβωνα κτλ. ἔλασσον μέγα ἐνδιαρέον" ἀποκαλύψω τὸν πορειούχον πολιτισμὸν τῆς οὔρου Κρήτης, τῆς καθ' "Οὐρηον εἶχεν ἐκατὸν ἡ ἐννενήκοντα πόλεις (1-2) ἀλλ' ἐκ πῶν πόλεων τούτων ἡ μᾶλλον ὄνομαστὴ ἦν ἡ Κυνωτός (1)" προστίμησα νὰ ποιήσωμαι ἀνασκαφὰς ἐν Κυνωτῷ, καὶ ὡρισμένως ἐπὶ τοῦ γῆράσου ὄνομαζομένου ὧν «Κεφάλα» ἔνεκα τῆς περιγραφῆς «Μίνως Βασίλευς» τοῦ θείου ποιητοῦ Οὐρηού. (Οδυσ. Τ. στ. 177/8) ἀφήρησμένους δέ τις ἡ Κυνωτός ἡγεμάλη πόλεις, καὶ ἐν αὐτῇ ἔχαστιλευεν ὁ Βασιλέας ὁ Μίνως ἡ Πρώτος (3)

Οπέρ δηλοῖ βεβαίως δέτι ἐν αὐτῇ ὑπῆρχον ἰδούμενα τὰ Βαστλεῖα, ἡ Βασιλικὰ Ἀνάκτορα ἢ τὸ Μέγαρον τοῦ βασιλέως Μίνως τοῦ Α'. καὶ ἐν οἷς Ἀνακτόροις ὁ Αἴθων ὑεώτερος ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως Ἰδομενέως ὠδήγησε δεξιώθεις τὸν βασιλέα Οδυσσέα ἀδελθόντα εἰς Κυνωτόν· ἐκ τοῦτον ἐπινέον αὐτῆς Ἀμνησοῦ, ἔνθα τὰ πλοῖα τοῦ Οδυσσέως ἔνθα τῆς σφραδῆς τριχυμίδες εἶχον πρόσορ-

1) Οὐρηον [Πλάσιος Β.] στ. 645.
«Κεφαλῆν» Ἰδομενεὺς δόρυκλητος ἡγεμόνευεν.

2) Κεφαλῆν οἰκατουροδικαστήριον τοποθετεῖται στ. 649.

3) Κεφαλῆν οἰκατουροδικαστήριον τοποθετεῖται στ. 649.
«Κεφαλῆν» οἰκατουροδικαστήριον τοποθετεῖται στ. 649.
«Κεφαλῆν» οἰκατουροδικαστήριον τοποθετεῖται στ. 649.
«Πολλοὶ οἱ οἰκατούροι, καὶ ἐργάζονται πάλισσα.

4) Αλλαγὴ δὲ τοῦ οἰκατούρου τοποθετεῖται στ. 649.
«Αλλαγὴ δὲ τοῦ οἰκατούρου τοποθετεῖται στ. 649.
«Αλλαγὴ δὲ τοῦ οἰκατούρου τοποθετεῖται στ. 649.

5) Τῆς δὲ Κυνωτός μεγάλη πόλις η Μίνως
(στ. 177).
«Ἐννέαροις βασίλευε Δίας μεγάλως ἀσφιετῆς» (στ. 178).

μισθῆ, καίτοι ὁ ὅρμος οὗτος ἦν ἀνοικτὸς πρὸς τὸ πέλαγος ἐπούτεστιν ὁρμητήριον χαλεπόν. Οὐδυσσέας δὲ ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἀστυ, πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βασιλέως. Ἰδομενέως, οὐτινος πρός τινων ἡμερῶν πρὸς τῆς ἀρχέως τοῦ Οδυσσέως ἀποπλεύσαντος μὲ τὸν στόλον τοῦ διὰ Τροίαν ἐδεξιώθη δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Αἴθων, θστις εἰσαγαγὼν τὸν Οδυσσέα ἐν τοῖς δῶμασι τῶν Ἀνακτόρων, τὰ ὅποια ἦσαν πλήρη πόλυτοι μετατικειμένων (4) βασιλικῶν διπλισμοῦ καὶ ματισμοῦ, ἐδωρήσατο τῷ Οδυσσεῖ ἔτι φορος γάλακτον, γλαυκίδα πορφυρᾶν καὶ ποδῆρη κιτῶνα (5): εἰς δὲ τοὺς ἐτέρους τοῦ βασιλέως Οδυσσέως ἔξι ἔργον τοῦ δῆμου Κυνωτοῦ, οἷον αἰθοπά, ἀλοιτά καὶ βους ἐδωρήσατο δὲ αὐτῷ Αἴθων, ἵνα εὐγαριστήσῃ τὰ πληρώματα τῶν πλοίων τοῦ βασιλέως Οδυσσέως ὃς ἀνήκοντος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Οικουμενίαν καὶ μεταβαίνοντος εἰς Τροίαν νὰ συμπλεύσῃ μὲ τὰ τῶν λοιπῶν δύσπονδων Ἑλλήνων. Ο μητρόσθεν ἐκ Κυνωτοῦ καταγόμενος ἀρχαῖος γεωγράφος Στράβων ἀφήγεται περὶ τῶν πόλεων τῆς Κρήτης Κυνωτός, Γόρτυνα, Κυδωνία ὡς αὐτόπτες μάρτυς, ἐπισκεψάμενος χάριν τῶν συγγενῶν τοῦ τὴν πόλιν Κυνωτοῦ διλίγα ἔτη μετὰ τὴν Ρωμαϊκὴν κατοχὴν καὶ ἀλωσήν τῆς πόλεως Κυνωτοῦ ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου Στρατηγοῦ Κουντίου Μετέλλου τοῦ Κρητικοῦ (Στράβων διβλαδον X παραγρ. IX) οὐτωσί.

«Πόλεις δὲ» εἰσὶν ἐν Κρήτῃ πλείους μὲν μέγισταις δέ καὶ ἐπιστρέπταται τρεῖς Κυνωτός, Γόρτυνα, Κυδωνία. Διαφερόντων δέ τὴν Κυνωτὸν καὶ Οὐρηον διαφορεῖ μεγάλην καλῶν καὶ βασιλείον τοῦ Μεσαντίου, καὶ δὲ μετεργον. Καὶ δὴ διέτελεσε μέχρι πολλοῦ φερομένη τὰ πρώτα εἰτὰ ἐταπειγάθη καὶ πολλὰ τῶν νομιμῶν ἀφρέθη μετέστη δὲ τὸ ἀξίωμα εἰς τε Γόρτυναν καὶ λύκτον. Υστερον δὲ

4) «Ταῦ μὲν ἔγαμ πρὸς δώματα ἔργων εὐεξενίσσασι. T. 194
«Ἐγδυκέως φιλέων/πολλῶν κατ' οἶκον ἐόντων». T. 195.

5) Οὐρηον Οδυσσέας Τ. στ. 241.
«Καὶ οἱ ἐγών γάλακτοιον χορικάδε δίπλακα δῶν
«Καλήν πορφυρέην, καὶ τερμίσεντας γιτῶν
«Αἴθοις δὲ» ἀπέπεμπον ἐμάζλημου ἐπὶ νηράς.

» ἀνέλαβε πάλιν τὸ παλαιὸν σχῆμα τὸ τῆς Μητροπόλεως
» λεων. Καὶ τοι δὲ ἐν περίῳ κύκλῳ ἔχουσα ἡ Κνωστή¹
» τὸς ταῦταρχοῖς τριάντα καὶ σταδίων μεταξὺ Λύκη²
» τοῦ καὶ Γορτυνίας τῆς μὲν Γορτύνης σταδίων
» ὄκτωστίους (διέχουσα), τῆς δὲ Λυκοῦ, τὴν δὲ
» ποιητής Λύττοι ὠνόμασσεν ἐκατὸν εἰκοστή τῆς
» δὲ θαλάσσης Κνωστὸς μὲν τῆς βρεφίου πέντε καὶ
» εἴκοσι; Γόρτυνα δὲ τῆς Λυκοῦ διηθύνοντα.
» Εὔγε: δὲ ἐπίνειον τὸ Ησάκλειον ἡ Κνωσσα.

Πράγματας δύναται περιγράψεις την πόλειν Κυνουρίαν
ο γεωγράφος Στράβων κείται εν πεδίῳ; περιβαλλο-
μένη ήπο μετέχουσα κυκλοπεριόδος περιφερείας περίπου
εξακιλιάδων (6000) μέτρων, καὶ ἔνεκα τῆς ἀρχαίο-
τευκάρπειας τῶν τειχῶν ταύτων μετὰ τὴν κατα-
στροφήν τῆς πόλεως Κυνουρίου οἱ ἐγχώριοι ἀποκα-
λοῦνται τὴν τοποθεσίαν αὐτῆς, ἥτις νῦν χρητιμένει
ώς ἀρροί πόρος σποράν δημητριακῶν καρπῶν, οἵτι-
νες πράγματα μεγάλως εύδοκιμοιν, ἀποδίδοντες τὸ
εἰκοσιπλοῦν, καὶ εἰκοσι πενταπλοῦν, ἔνεκα τῶν ἐν
τῷ ἑδαφει αὐτῆς ἀρχαιόθεν ὑπαρχουσῶν φυτικῶν
οὐσιῶν, κατ' ἔξαρτειν τοῦ διὰ σποράν ἀγόνου τῶν
ὑπερβελεν ταύτης κειμένων ἀρχιλοδῶν γναῖων «Μα-
κρὺ Τεῖχος ἡ Ἐλληνικά», ὃνυμασία διδομένη συνή-
θως καὶ εἰς ἑτερα ἑδαφη τῆς Κρήτης ἐν οἷς εύριτκο-
νται ἐρείπια ἀρχαίας τινὸς πόλεως τὸ πλείστον
ὑλικὸν τοῦ τειχούς τούτου ἔχρησιμοποιήθη κατὰ
τὴν παρὰ τῶν Ἔνετῶν οἰκοδομήν τοῦ φρουρίου
Ἡρακλείου, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 1864 ἀπεκαλύ-
ψθη σαν ἔγνη τῶν τειχῶν τούτων, κείμενα πρὸς
μετρημόριαν τῆς πόλεως Κυνουρίου, καὶ ὠριζμένως
κέτωθεν τοῦ γηλόφρου, ὃνομαζόμενου νῦν μοναστη-
ριακά, κτήματα τοῦ Ἅγιου Γεωργίου τοῦ Ἐπα-
νωτίην, καὶ πρὸς δυτικά τοῦ γηλόφρου τούτου,
ὅποις εικάζωστι ἐστὶν «ἡ Ἀκρόπολις τῆς Κυνου-
ρίου» καὶ ὡς τοιάυτη ἀναμεμέθολως θά περιέχῃ ἀνε-
κτίμητα ἀρχαιολογικά κειμήλια, ἵστως καὶ τὸν ἐπὶ^{τούτου}
λευκού λίθου χορὸν τῆς Ἀριάδνης, ἔργον τοῦ Δαιδάλου.
περὶ οὗ ποιεῖται μνείαν ὁ θεῖος ποιητής Ομηρος (1)
τὰ εὐρεῖντα τείχη τῆς πόλεως Κυνουρίου κατὰ τὸ
1864 ἦσαν μήκους περίποιμ. 100.000 μ., 2 πό-
χος τοῦ τειχούς μ. 1.20. ὀκταδομημέναι δὲ διάτε-
τραγώνων λαξεύτων λίθων μήκους μ. 2.40. πλά-
τος μ. 0.73 καὶ ὕψους μ. 0.55 ἀνευ συνδεσικῆς
ὑλῆς, ὅπερ ἐπιστρέψασθε τὴν ἀρχαιότητα αὐτῶν
αντιτυχώς, τὸ ὑλικὸν αὐτῶν κατειπάση μετασερ-
οεν εἰς Ἡρακλείου πόλις γείτονοι οἰκοδομῶν ἔστω-

(1) Οὐρέα, Πλάτη Τ. 57, 590—606

«Ἐν δὲ γέρει ποιητῇ περικλυτός ἀμφιγύρεις
·Τῷ ἐπεικονίσσοντος τοτεκέντη Κυθωνίῳ εὑρετή
·Ιαίδαλος ἡ τεκταιναὶ λιποκάμψις· Αριάδη
·Ἐγθα μεν ἡ θεοί καὶ πάρισσις ἀλλασσόσιαι
·Οργεῖται ἀλληγόρως ἐπει τοιχῷ γειτονεῖς
·Τῶν δὲ αἱ μέν οἰκεῖται· Οἰνας ἔχοντος δὲ τὰς γιγάντιας
·Εἴτε ἐννιατετράκισι καὶ διακόπειται τὸ τέλος

χῶν, παθανᾶς ὅμως γὰ ἐναπέμειναν εἰς τὰ θεμέλια
λίθους τινές, διότι τάτε ή Οὐθωμαγικὴ Κυβερνητικής
εἰσοδοτική θεῖστα διέταξε τὴν παῦσιν τῆς καταστροφῆς
τῶν τειχῶν τούτων καὶ ἔρευναί γενητούμενα ἐπὶ^{τούτου} θέξαι φέρειν εἰς ψῶς τὸν ἀρχαῖον κύκλον τῶν
τειχῶν τῆς πόλεως Κυρωσοῦ.

Ιανουάριος ἀγρυπνή ἐκ τῆς πόλεως Ἡρακλείου
καὶ τὸ τέλος τῆς πόλεως Κνωτστὸν ἄγουστα διχάζει: τὸ
ἔπειτα τῆς πόλεως Κνωτσοῦ, ἐν φεισὶν ἐγκατ-
στατημένη ἐφείπα σικοδομῶν Ρωμαικῆς Ἐποχῆς
ώς κατετεκνασμένων δι' αἰμοκονίας καὶ ἀσθετού-
καὶ μικρῶν λίθων λογάσσων, εἰς δύο ίσα σχέδια
μέρη, ἀριστερὴ τῷ ανερχομένῳ πρὸς τὴν Κνωτσὸν
διὰ τῆς λεωφόρου ταύτης καὶ ὁρισμένως κατὰ τὸ
ἀνατολικὸν ἀκρον τῆς πόλεως Κνωτσοῦ παρὰ τὸν
ἀρχαιοτερον κύκλον τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ταύτης
κεῖται ὁ γήλορος ὄνομαζόμενος «Κεφάλα»: εἰς
ταύς πρόποδας δὲ τοῦ γηλόρου τούτου ρέει ὁ ποτα-
μὸς Καίρατος, ἀρχαία ἐπωνυμία τῆς πόλεως
Κνωτσοῦ κατὰ Στρέβωνα: δι' δὲ ποταμὸς οὗτος,
ὅτις γῦν εἶναι μικρὸς ἔνας, κατὰ τὴν ἀρχαιότητα
τὴν σπουδαῖος ποταμὸς ἔχων τὰς πηγὰς αὐτοῦ ἐκ
τοῦ ὅρους Γιούκτα, διαρρέων τὸ κατάφυτον ἵερὸν
ἄλτος τοῦ Διός, τὸ δόποιον καὶ ὁ ωιλστόρος Πλά-
των ὕδειστεν ἵνα ἐκ τῆς Κνωτσοῦ μεταβῇ εἰς τὸ
ἐπί τῆς "Ιδης ἱερὸν ἀντρού τοῦ Διός, καθεσθεὶς ὑπὸ^{τοῦ}
τὴν σκιὰν τῶν ὑψηλόμων κυπαρισσῶν, μετὰ τοῦ
Κλεινία καὶ Μελεάγρου συζετῶν τὴν σοφὴν τοῦ
Μήνιος νομοθετίαν, (1) τὸ ἄλτος δὲ τοῦτο τὸ
ὕποτον οἱ Κνωτεῖοι ἐτέθησαν, μή ύλοτομοῦντες,
τροτείλκυσιν ἀφθονα ὅμεροις: ὑδατα, τὰ δόποια κα-
τασύμενα ἐν τῷ ὅρε: διὰ τεχνικῶν τῶν ὑδρονόμων
τῆς Κνωτσοῦ ἔργων, ως αὐτὸς ὁ Πλάτων ἀναφέρει:
Πλάτωνος Νομοθετία Μήνιος, καθίστων τὸν ποτα-
μὸν Καίρατον μέγαν ποταμὸν ἐκ τοῦ δόπου κατὰ
τοὺς ἀρχαιοτέρους χρόνους ἐπωνυμάζετο. ἡ πόλις
Κνωτσός. Καίρατος» ὅπως δι' Στρέβων μαρτυρεῖ
πι τοῦ γηλόρου τούτου. «Κεφάλα» ἦν ωκεδομη-
μένα τὰ Βασιλειαὶ Βασιλικὰ Ανάκτορα τῆς Μέγα-
ρου τοῦ βασιλέως Μήνιος τοῦ Α., ἐπὶ τῆς ἐπιφα-
είας τοῦ γηλόρου τούτου Κεφάλα ἦν δραπά πρὸ^{τοῦ}
τῶν ἀνατασθῶν μου αἱ κορυφαὶ στηλῶν τετραγώ-
νων μήκους καὶ πλάτους μ. εἰς λίθου λελαξευμέ-
σου, αἱ ἐγδείξεις αὐταὶ μ. ἐπεισαν γὰ προσθ ἐκεῖ εἰς
ναντακασάς πρὸς εὑρετιν τῶν Βασιλείων.

Το μήκος της λεωφόρου, ταύτης άπει, του στρατείου έρχεται πλάνως τα πρώτα βορειότερα Πρατύλαια: α της πόλεως Κνιωσσού μέχρι του γηλόφρου «Κεράλα» έρχεται η Βασιλική Ανάκτορο, επί τέρπιου χιλία (1000) μ., και παρά τοις Πρατυλαϊσις τουτοις επι δεξιά την και δύτικας του Κατέβασα, περιθύριον ξηραψιεράς ή ήττας οικοδομών, των ά-

(E) Ηλάστων Ναυαρίνοι Μικρά Ι.

χαιωτήτων κ. Στέφανος Ξωκλιόδηστος καὶ ἐν τῇ
λεωφόρῳ αὗτῇ παρὰ τὰ Προπύλαια ἐπιτελεαζό-
μένη τὸ 1881 εὑρθή: ταῦτα Ελληνικά, ἐποχής,
καὶ δεῖξι τῶν τάχαν τούτων πιθανός κείται τὸ γε-
νερατορεῖον τῆς πόλεως Κνωστοῦ κεκαλυμμένον
ἢ ἐπιγραμμάτων πολὺς υἱός τοῦ εἰστημένου
Νεκροταφεῖῳ τῆς Κνωστοῦ εἰκόνει τοῦ εὐρίσκοντος
τοι: καὶ οἱ βασιλικοὶ τάφοι: καὶ ιδίως τοῦ Ιστενέας
καὶ Μηρύσηνού, οὓς τὴν ἐπιτύμβιον ἐπιγραφὴν γρα-
ψιδόμεν ἔχουται οὕτω: «Κνωστοῦ Ιστενέας ὁ σα
τάφον, αὐτάρ ἐγώ τοι πλήσσον τοῖρυμα: Μηρύσης ὁ
Μέλου.» Απὸ τῶν Προπυλαίων μέχρι τῶν Ἀνα-
κτόρων ὁ διαβάτης διερχόμενος τὴν Κνωστὸν σορ-
αρτέσσα μὲν αὐτοῦ σωρεῖται λίθινη λογάδων συγ-
κεκολλημένων ἀτέστω μετ' ἀμφορούσις, ἀποτε-
λουστῶν δγκούς σύμπαγεις τοιούτοις δέ μπηρόχον
πολλοὶ εἰς δύο σειραῖς ιδρυμένοι ἀποτελοῦντες στῆ-
λας, ἃς τὴ παράδοτις διετήρησεν ὑπὸ τὴν ἐπωνυ-
μίαν «Βασιλικὴν Ρωμαϊκῆς Βεβαίως ἐποχῆς» τὰς
στῆλας ταῦτας κατέρριψεν οἱ Θεωμανοὶ Στρα-
τιῶται καὶ τὰ ὑλικὰ αὐτῶν, καὶ ιδίως τὰ ἐκ λευ-
κοῦ λίθου (μαρμάρου) ἐχρήσιμοποίησαν εἰς τὴν οι-
κοδομὴν τοῦ ἐν Ἡσακλείῳ στεπανῶνος.

Δεξιά δὲ τῷ ἀνερχομένῳ εἰς Κυαντσόνια σὺν τῇ εἰρημένῃ λεωφόρῳ εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν μέτρων ἀπὸ τοῦ γηλόρου «Κεράλα» καὶ ἀκριβῶς πρὸς τὸ μετρηθῆναι τούτῳ ἄκρων τῆς πόλεως Κυαντσόνιον υψηλᾶτα εἰς ὕψος ἑκατὸν μέτρων περίπου ὁ ἄνω εἰρημένος γηλόρος ἐπονομαζόμενος «Μοναστηριά» καὶ ως Λαρώπολις τῆς Κυαντσόνιον υποτιθέμενος, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ γηλόρου τοῦτον παρὰ τὴν λεωφόρον υπέργονον οἰκοδομαῖ, αἴτιοις υποτιθέμενοι διτοι εἰστὶ τὸ θεάτρον· ἡ εἰσηγήση λεωφόρος προεκτείνεται πρὸς μετρηθῆσαν ἔξερχομένη τοῦ κύκλου τῆς πόλεως Κυαντσόνιον, ἀγουτα πρὸς τὸ ἔπειρον Νεκροταφεῖον τῆς Κυαντσόνιον, σήμερον ὄνομαζάμενον «Σπήλαια» δεξιά τῆς αὐτῆς λεωφόρου πρὸς δύσματα εἰς ἀπόστασιν 300 μέτρων ἀπὸ τοῦ γηλόρου· Κεράλα ύψος τοῦ ἔπειρος γηλόρος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ οποίου ἀγαλματίκης λευκοῦ λιθού (μαρμάρου) υψηλὸς ἔγδις μέτρων μετ' ἐπιγραφῆς κεχαραγμένης ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ «Θητεύεται» εὐρέθη πάντας ἐπὶ πρὸς πάντας ἀνατολαῖς πάντας μέση τῆς τοῦ ἔπειρος 1873· τοῦ ἀγαλματίκου τοῦτο τείχος μετενήσει εἰς τείχος μετενήσει τοῦ θεάτρου· οὐδὲ τοῦ Μουτσώνος Αθηνῶν διατηρεῖται παρατηρούσιον ἀποτελεῖται παραλαβῆται παρὰ τοῦ θεάτρου Καθηγήτου· τοῦ δὲ Φλοιότερον Ιωάννην Καθηγήτου τοῦ δὲ Φλοιότερον διετί Πάντες ταῦτα γηλόρος Αθηνῶν ὁ γηλόρος διετί διετί τοῦ τοῦ ἀγαλματίκου τοῦ Θητεύεται εὐρέθη οὐδὲ τοῦ τοῦ τοῦ αὐτοῦ τοῦ αὐτοῦ περίπου μέτρα (300), ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ δὲ γηλόρου ὁ εὐρὺν τὸ ἀγαλματίκον τοῦτο, εὑρήκειται ἐπειδόντος ἀγαλματίκου τοῦ λευκοῦ-λιθοῦ (μαρμάρου) υψηλὸν ἐνὸς μέτρων μετ' ἐπιγραφῆς ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ «Φιλίαν τοῦ Βασιλέως οὐδὲ» καὶ ἀπειρονατικούς

τές διά τῆς χειρός γῆταν, ἀλλὰ τοῦτο ὁ εὐρέτης λάθιστα εἶχεν ἐξαγάγει εἰς Ἀλεξανδρεῖαν τῆς Αἰγύπτου, εἶχεν δικαῖος φωτογραφίας εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς φωτογραφίας εἰκόνος τοῦ ἄνδρα ματος ἡρόεσσα τοῦτο κατέστησεν ἡ τοῦ ὡς ἀνω εἰστιμένη Φλίτζου Ιεράρχου ἐπὶ ὁραγμῶν χιλίων (1000) τὰς ἔπαις εἴς ιερά μαρτυρίαν ἐμέτρησα αἱ δὲν μητέ πεπτεῖσθαι τὴν, διέταξε καταγράψειν παρέσωκεν τοῦτο εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Μουσεῖον διὰ λαζαρίου τοῦ ὀποίου κατέρρεισθε ἡ τύμβος τοῦτη. Ἐπὶ τοῦ ιδίου γηλόφου ὁ εἰργμένος κάτοιχος τῶν ἀγαλμάτων ἐπιστῆς εὑρήκε πολλὰς μικρὰς κεφαλὰς εἴς ὅπτης γῆς τῆς Θεᾶς Βριτομάρτεως καὶ τὰς ὅποιας μοι παρέδωκε ἐπὶ χρηματικῇ ἀμοιβῇ κατὰ τὸ ἔτος 1873. Αἱ εἰργμέναι κεφαλαὶ ἀπετέλουν μέρος τῆς ἀρχαιολογικῆς μου συλλογῆς. Ο.χ. Ερνέστος Φαρρίκιος ἐταῖρος τῆς ἐν Ἀθήναις Φερμάν. Αρχαιολ. Σχολῆς κατὰ τὸ 1882 ἐταξινόμησε τὰς κεφαλὰς τῆς Θεᾶς Βριτομάρτεως κατ’ ἀναλογίαν τῆς πέχυτος, εἰς 1·ην, διανειλατούσης την ἐποχὴν χρονικήν. Ο Παυσανίας πληροφορεῖ ὑμᾶς περὶ τῆς Βριτομάρτεως (Παυσανίας βιβλ. Η' § Η. 4) εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ εἰργμένου γηλόφου ὁ εὐρέτης τῶν ἀγαλμάτων ἔχει κεκρυμμένα ὅπως μὲ ἐβεβαίωσεν ὁ Ἰδιος δύο εὐμεγέθη διγκώδη ἐκ λευκοῦ λίθου ἀγάλματα τὰ ὅποια ἐδύστροφες: δτ: δὲν ἡδύναστο νὰ ἐξαγάγῃ λάθιρα ἔνεκα τοῦ ὅγκου καὶ βάρους των: οὐδεμίας ὑπάρχει ἀμφιβολία δτ: συστηματικαὶ ἀνασκαφαὶ ἐνεργηθησόμεναι εἰς μέγα βάθος 7 μέρος: 10 μέτρων ἐπὶ τοῦ γηλόφου τούτου θέλουν ἀποκαλύψει: σπουδαῖα ἀρχαιολογικὰ εὑρήματα καὶ αὐτὰ τὰ δύο κεκρυμμένα ἀγάλματα ἀν λαθίρας δὲν ἐξήχθησαν παρὰ τοῦ εὐρέτου, διότε ὡς γνωρίζουμεν ἐκ τοῦ Πλάτωνος Νομοθεσία Μίνωας τὰ ιερά: ἥταν ἰδρυμένα ἐπὶ ὑψηλῶν τοποθεσιῶν περὶ τὴν πόλιν Κυνωτσόν. (Πλάτ. Νομ. Μίν. βιβλ. Η' § 13).

Η προώτης της λεωφόρου ταύτης φέρει τὸν διαβάτην εἰς τὴν ἐπίστροφή καὶ ἐνάποστάσει: καὶ λίγων περίου μέτρων θέτην ἐπωνυμαζομένην «Στήλην» Νεκροτάφειον τῆς Κυνουρίας. Ελληνικής καὶ Ρωμαϊκῆς Εποχῆς τάφος Ρωμαϊκῆς ἐποχῆς διετέρετο μέχρι τοῦ ἔτους 1892, ὃν ἐπεσκεύθη μεν μετὰ τοῦ Ιταλοῦ Ασχαππόνιου καὶ Φ. Αλπερ, ἔχων ἐπιτύμβιον λίθον ὑφαντικού περίποαι μέσφρου καὶ πλάτους μ. 030 ἐν ᾧ ἦκαν ἐγκέχαραχμάντη διτοῦ συλλαδού τὸν τάφον τούτον θάβωντες λόγον εἰς τὸν Φίτικον ἀρχοντα τὸν «Ρωμαίον», διπτυχός καὶ ὁ ἐπιτύμβιος σύτος λίθος ἐκλάπη· ἡ θεατρικὴ αὐτὴ ὄνοματιθή «Στήλη» δὲ τὸν βράχυν πάντας, οἰκινας ὑπέρκειται τοῦ ἐδάφους εἰσῶντος 40 καὶ πλέον μέτρων βλέπεις ὁ διοβάτης λαξευτούσταφοις ἀρχοντος Ελληνικούς καὶ τὸ σύναλον τῆς βραχύτασης της εἰκόνας εἶναι Ηρακλεῖον καὶ Κυνουρίαν σύμμενον ἀποτελεῖται τῷ ημέρᾳ τούτῳ καὶ λίγους καρχλίους, εἰς

βάθιος δὲ ἔκατον περίπου μέτρων, κατὰ τὸ ἵστος 1885
ἡποι ἐπτά ἔτη μετὰ τὰς ἀναταράσσουσας μου. Δῆμαρτ
χεύοντος τοῦ Νικηφόρου. Αληγμάτων παράκη εὑρέθη
οπήκις τοὺς πρόσωδας τοῦ πετρώδους λόφου τούτου
ἀγρυπτα εἰς σπήλαιον γειτονοίησον λαβύρινθοις,
ἐκτενώμενον εἰς μεγάλην ἀπὸ τῆς Εισόδου ἀπό-
στασιν· ἔρευνα δύμας συστριματικὴν δὲν ἔγενετο, ἐν
τῷ σπήλαιῳ πούτῳ, διότι κατὰ διαταργήτην τοῦ Διο-
κριτοῦ. Ήσπειρίου ἐκλείσθη ἀμέσως ἡ ὅπη· Εξ
τούτου γνωρίζομεν ἐκ τῆς ἀσημένεως τοῦ Νικηφόρου
Φωκᾶ. Βυζαντινοῦ, διτις ἐπεσκέψθη τὸν λαβύρινθον
τῆς Κυαντοῦ, λέγει στι·

(Περίηγησις εἰς Κρήτην, Ιωσήφ. Χατζιδάκη
1884, σελ. 35)

Ἐγών δὲ ἐπ πολλοῦ διὰ μάκρας τῆς ἐφέσεως
ἢ ἔγωγε πόλην ἐν Κρήτῃ λαβύρινθον θεάσασθαι, ἐπειδὴ
πολὺ τοῦ λιμένος, οὐ καθαρὸν ισθμευ ἀφεστήκει,
μέδοξε μοι καὶ ὁργὴ ἔχοντις γῦνα ποιόβακτρον θεάσασθαι καὶ
αὐτὸν, Κυαντοῦ μεσόγειον πόλεως ἔγγιστα ὅπτα,
ἔπειτα δὲ Λαβύρινθος απήλαιον πολυχωρήτοπατον
τεχνητάν. Ἐπει τὸ γέρας ἔτυχε λίθος οὐ πάνι μικρή·
οὸς τηγούστερον πάροχων δὲ τόπος ἔδωκε πολλήν
τὴν ἄστταν λαξεύειν ἥρ' ὅπου ἂν τις ἔθελοι διό
καὶ θύραν μίαν δὲ τεχνήτης ἀνοίξας ἐπειτα λα-
ξέμων προήσει μέχρι πολλοῦ κατὰ τὸ ίσην εὐρύνων
ἀματὰ εὐώνυμα καὶ δεξιὰ πλευρά, ἤριει δὲ ἐν
μέσω κατὰ σύγγα διαστήματα στύλους ἔστους
ἀνέχοντας τὴν ἐπὶ τὸν δρόφον γῆν, μερίζων δὲ
ἐποιεῖ διαφόρους φύλας, καὶ προσάλια καὶ κρήνας,
δέδειπται δέ μοι πρὸς τῶν ἔγχωρῶν, λαμπάδας
φωτὸς ἐν χερσὶν ἔχόντων πολλάς.

Ἐκ τοῦ βιβλίου περὶ Κρήτης τοῦ Μεούζου
Ολλανδοῦ μανθάνομεν, ὅτι ἡ τοῦ Λαβύρινθου
χώρα διποιαὶ ἀρχαῖαι συγγράφεις ἴστοροῦν ἦν δρός
κοχλιοειδές καὶ ἐκ τῆς ἀσημένεως δὲ τοῦ Νικηφό-
ρου Φωκᾶ ὅτι ὁ λαβύρινθος ἐκεῖτο ἔγγιστα τῆς πό-
λεως Κυαντοῦ, δίδεται μεγάλη πιθανότης ὅτι ὑπὸ
τὰ «Σπήλαια κείται δι περίφημος Κυαντοῦ Λαβύ-
ρινθος καὶ δέοντα νὰ ἔξερευνητῇ ἐστατερικῶς τὸ εἰρη-
μένον σπήλαιον, ἣντα Βεβαιωθῇ διὸ οὔτοις πράγματι
ἔστιν ἀξέποντανον Κυαντοῦ Λαβύρινθος δε-
ῖαι. τῆς θεάσεως Σπήλαιη μπάρχεις ξενών, διογκα-
ζόμενος. Χάνι· Μιρτέλαιος ποδούστατος θεμέλιας ποσ
εἰρημένου ιωνοῦ ηερεπωμένου εἰναινογενέστει ποδῶ
ψυχρότατογνα: ἀλλάρε διλίγον βλυχήν, ο τερούνωρ
τοῦ δινομάζεται ἐν ιερομάζεταις διδωρ τῆς λη-
θης αγηγήτειοιμένητρειοιδεῖοις κάρπεταρχεῖεν πρόσ-
την διεύθυντιν τοῦ διού διούζε «Πιούκτω» ποδοχωρούσα
πάρακλητης τοῦ ειρηνοῦ διδούσας τοῦ Διός, τοῦ διοποιῶν
ἀρχεται: ἀμέσως ἀποδέται πρόσδε μετημοίαν Προπο-
λαιατης πολέωσ. Κυαντοῦ καὶ διήκει μέχρι τοῦ
δρόφους Γιανκταΐδρους τοῦ Διός της θεάσεως τοῦ ειρημένου
ἀλτού. Διός εἰς θεάσιν δινομάζομένην Αγίαν
Ειρήνην πλησίονένος θεόρημάκουιδιοκτητήσια Ιεράρχη

Μπαυπᾶν Ἀρεντακάκη καὶ ἐντὸς τῶν ἀγρῶν τοῦ
δικτυόρεου κ. Αντωνίου Χατζηδάκη ὑπάρχει ἔζερον
σπήλαιον λαξευτὸν εὐρύχωρον, ἀπέχοντα πάρο τῆς πό-
λεως Κυαντοῦ περὶ τὰς ούσα χιλιόδας μ. Οἱ γῆλο-
σαιούσαι οὖσ τὸ σπήλαιον τοῦτο ἐστὶ λελαξευμένον
εἰςι μήχους δύο χιλιόδων μέτρων περίπου ἀσχο-
ταιοῖ εἰρημένοις γῆλοσαι ἀπὸ τῆς θέσεως ὀκυαζό-
μένη στύμερον. Άρτις Ειρήνης καὶ εἰσόδος μέχρι
τῆς θέσεως ὀκυαζόμενης στύμερον. Φορούσα.
Ἐν τῇ θέσει τῆς Αγίας Ειρήνης κείται ἡ εἰσόδος
τοῦ σπηλαίου τούτου καὶ ἐν τῇ ἐπέρα θέσει «Φο-
νικία» ἡ ἔξοδος αὐτοῦ. Η ἀπόστασις τῆς εἰσόδου
ἀπὸ τῆς ἔξοδου ἐπτά δύο χιλιόδων περίπου μέ-
τρων· ἐπεσκέψθη δὲ σπήλαιον τοῦτο καὶ εἰ-
καζω ὅτι πιθανότατον οὔτος ἐστιν δέ ἀκέρατομενος
«Κυάστος Λαβύρινθος». πέπεισματι διαδεκτῶν
Δαιδαλος καταγραμένος ἐκ τοῦ βατιλικοῦ γέ-
νους, τῶν καλουμένων Μητιονιδῶν. (Παυσανίου
Βιβλ. Η, §. ε'. 5), κατεσκεύαστε συγχρόνως δύο με-
γαλα ἔργα κληρούσιας ἐξ Αθηνῶν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως
Μίνωας· ἦσαν σχηματίσας μὲν τὰ λατομεῖα τῆς
Κυαντοῦ τὸν Κυαντοῦ Λαβύρινθον, ὃν τὰ ἔξα-
χθέντα ὄλικα ἔχρησιμοποιήτεν εἰς τὴν οἰκοδομὴν
τῶν Ανακτόρων τοῦ Βασιλέως Μίνωας τοῦ Α.,
ὅστις καθεῖρε τὸν Δαιδαλον ἐν τῷ εἰρημένῳ Λαβύ-
ρινθῳ ἐν ὧ δέ Βατιλεὺς Μίνως καθεῖρε τοὺς ἐξ Αθη-
νῶν πέμπομένους νέούς καὶ νέας μέχρι τῆς ἐποχῆς
καθ' ἥν ο Θησεὺς χάρις εἰς τὸν μίτον, τὸν ὄποιον
ἥτις Αριάδνη τοῦ ἔδωκεν, ἦδυνθήθη νὰ ἔξελθῃ μετὰ
τῶν λοιπῶν γένων αὐχμαλώτων καὶ νὰ δραπετεύσῃ
μετὰ τῆς Αριάδνης καὶ Φαίδρας εἰς Αθήνας (ὕρα
Παυσανίαν Βιβλίου I, ΧΛΙΙ, 3) καὶ τοῦ αὐτοῦ
(Βιβλ. I, XI, VII). Σήμερον εἴναι δυσκολώτατον
νὰ προσχωρήσῃ τις ἐν τῷ Λαβύρινθῳ ἔνεκα τῆς
καταπτωσεως τοῦ δρόφου αὐτοῦ εἰς τινα σημεῖα, ἐπιτυμβάσης κατὰ τὸν μεγάλον σεισμὸν τοῦ 1856,
μεγάλοι ὄγκοι γῆς κατέπεσαν ἐκ τοῦ δρόφου, οἵτι-
νες καλύπτουν καὶ προχωρήσῃ ὁ ἐπισκέπτης μέχρι τῶν
ἐνδοτέρων αὐτοῦ· παλαιὸν ἀνέκδοτον παρὰ τῷ λαῶ
διατηρούμενον μέχρι σήμερον θεβαιοῖς ὅτι πρὸ 50
ἔτῶν (1850) βουλεύεται τὸν Λαβύρινθῳ ἀπὸ
τῆς εἰσόδου τῆς Αγίας Ειρήνης ἐκ τοῦ ἀλσούς τοῦ
Διάδεματα· ἐν δικόληροιν ἐτος ἐξῆλθεν ἐκ τῆς ἀγι-
θέτου ἔξοδου τῆς Φονικίας. Τα ἀποτυπώματα τῶν
ἔργων τοῦ Διάδεματος τοῦ διπλοῦ πελέκης, σηκήμα-
τρος, οἴου, υπεράρχεις ἐπὶ τῶν λίθων ποιεῖται Ανακτόρου
ων ἐπιειδύνται χρῆσιν διὰ νὰ λοξεύσῃ τὸν λίθον τοῦ
τοῦ σπηλαίου ἀξών, ἔλαβε καὶ τὰ ὄνομα Λαβύρι-
νθος, διότε κατά την διάλεκτον τῶν Καρῶν ὁ πέλε-
κης ὄνομαζετο λαβήν καὶ ἡ ὄνομασία ποιεῖ σπη-
λαιού Λαβύρινθος σημαίνει σπήλαιον λελαξευμέ-
νον διὰ λαβῆνος ἦσαν πελέκεως, σπήλαιον πελε-
κητόν (Ἀκολούθει).

Τῇ Φυγῇ Λαζαρέτσιον ὅρα Ηετός (3:3λ. IX—XII)